

Ondernemend duurzaam

Augustus 2024

De energietransitie versnellen

Klimaatverandering is een van de grootste en meest urgente problemen van onze tijd. Uitstoot van broeikasgassen, onder andere van CO₂, is een belangrijke oorzaak hiervan. Intussen blijft de CO₂-uitstoot nog steeds stijgen en wordt het steeds moeilijker om klimaatdoelen te halen, met grote gevolgen voor onze leefomgeving. Het is dan ook noodzakelijk om de energietransitie, de overgang naar het gebruik van duurzame energiebronnen, te versnellen. Om aan de klimaatdoelen van 2030 en 2050 te kunnen vasthouden, is niet alleen meer ambitie en inspanning nodig, maar ook meer kapitaal. In deze Ondernemend Duurzaam kijken wij welke kansen dit biedt aan (impact)beleggers die de transitie een duwtje in de rug willen geven.

De noodzaak tot verandering

Als de wereldwijde CO₂-uitstoot blijft zoals deze nu is, kan de gemiddelde temperatuur op aarde tegen het einde van deze eeuw 2,1 tot 3,4 graden Celsius hoger liggen dan voor de industriële revolutie.¹ Momenteel is de stijging nog beperkt tot 1,1 graden Celsius, en de gevolgen daarvan zijn nu al sterk merkbaar.

Voor Europeanen is het gevaar nog groter: Europa warmt door haar geografische ligging gemiddeld twee keer zo snel op als het wereldwijd gemiddelde.²

Dit heeft desastreuze gevolgen voor de leefomgeving en natuur, zoals een verstoring van ecosystemen en extreme weersomstandigheden. Maar ook economisch zijn de gevolgen sterk merkbaar: economische sectoren zoals toerisme en landbouw raken verstoord, met bijvoorbeeld minder voedselzekerheid tot gevolg.

Risico's voor bedrijven

Ook individuele bedrijven lopen fysieke risico's door klimaatverandering: sommige zijn bijvoorbeeld afhankelijk van een stabiele temperatuur en voldoende water, dat schaars wordt bij droogte. Voor bedrijven die zelf een negatieve invloed hebben op het klimaat ligt daarnaast reputatierisico op de loer. En als ondernemingen blijven vertrouwen op fossiele brandstoffen lopen zij het risico op den duur een 'stranded asset' te worden – activa die snel in waarde kunnen dalen. Deze bedrijven zullen ook hogere kosten moeten maken om hun schulden te (her)financieren.

Energiezekerheid

De groei van de wereldbevolking zal naar verwachting de vraag naar elektriciteit fors doen stijgen: tot 2050 met zeker 50%.³ Omdat het aanbod van fossiele brandstoffen eindig is, zou vooral de Europese Unie – als netto-importeur van energie – in een kwetsbare positie kunnen komen.

1 Intergovernmental Panel on Climate Change, Synthesis Report 2023

2 Copernicus Climate Change Service, European state of the Climate Summary 2023

3 US Energy Information Administration International Energy Outlook 2021

De overstap naar duurzame energiebronnen is dus ook vanuit het perspectief van energiezekerheid van groot belang. Om de transitie binnen enkele decennia plaats te laten vinden, zal een ongekend hoog tempo van innovatie en maatschappelijke veranderingen nodig zijn.

Hoe bereiken we net zero?

Het kan de doelstelling van een net zero uitstoot in 2050 (zie inzet) worden bereikt en wat is daarvoor nodig?

- a. **Verhogen van de productie van schone, hernieuwbare energie.** Hiervoor zal vooral de zonne- en windenergie en de productie van lage-emissie brandstoffen moeten worden opgeschaald.
- Om de net zero doelstelling te halen moet de geïnstalleerde capaciteit van hernieuwbare energie wereldwijd al tegen 2030 verdrievoudigen.⁴
 - Tegelijkertijd moet het gebruik van fossiele brandstoffen voor het opwekken van elektriciteit worden verminderd van 60% nu, naar 30% in 2030.⁵
 - Zonne-energie zal naar verwachting de belangrijkste bron worden voor het opwekken van elektriciteit wereldwijd. De capaciteit daarvan groeit snel, met een verdubbeling elke drie jaar en een flinke daling van de productiekosten.⁶
 - Voor sectoren als de zware industrie en de scheep- en luchtvaart, zullen energiebronnen met een lage emissie, zoals groene waterstof, een belangrijke rol spelen om de emissie van deze sectoren te verlagen. Elektrificatie is in dit geval moeilijk en duur.⁷
 - De productiecapaciteit van groene waterstof loopt echter achter op schema. Om net-zero te halen, zou deze moeten toenemen van 1 miljoen ton in 2023 naar 70 miljoen ton in 2030.⁸
- b. **Uitbreiden en moderniseren van de energie-infrastructuur.** Essentieel voor het succes van de energietransitie is een goede (energie-)infrastructuur.
- Omdat schone energie decentraal en onregelmatig wordt opgewekt, ontstaan capaciteitsproblemen en pieken en dalen in vraag en aanbod. Slimme netwerken met een grotere transmissie- en distributiec capaciteit moeten dit opvangen.
 - Ook zijn er meer opslagmogelijkheden nodig. Kortetermijn-energieopslag kan via elektronen (zoals lithium-ion batterijen), moleculen (zoals ammoniak-opslag) of warmtebuffersystemen.⁹ Voor opslag op de langere termijn zijn grote warmtebuffersystemen en energieopslag in moleculen (zoals waterstof, ammoniak) geschikte

oplossingen. Ook wordt er momenteel onderzoek gedaan naar lithiumvrije batterijen, met materialen als ijzer, zoutwater, waterstof en zand.

- Dit alles vereist grote investeringen. Verbetering van netwerken vraagt om een verdubbeling van de investeringen naar 800 miljard dollar in 2030. Investeringen in batterij-opslag zouden zelfs moeten verdrievoudigen tot 150 miljard in nog geen 6 jaar.¹⁰ De benodigde financiering vanuit de private sector biedt kansen voor (impact)beleggers.

- c. **CO₂-neutraal en energie-efficiënt maken van gebouwen, transport & industrie.** Als deze sectoren overschakelen naar duurzame energie en/of hun verbruik beperken betekent dit een flinke stap vooruit voor de energietransitie. Deze grootverbruikers van fossiele energie liggen echter fors achter op schema. Om dit recht te trekken zijn nog grote investeringen nodig, onder andere in energiebronnen met een lage emissie.
- **De industriële sector** is een grootverbruiker van energie en stoot als gevolg daarvan 44% van alle CO₂ wereldwijd uit. Om in 2050 op net zero uit te komen, moet de uitstoot van de sector jaarlijks met 3% dalen tot 2030, waarna een nog scherpere daling nodig is. Het is echter lastig om het gebruik van fossiele brandstoffen in de sector naar beneden te krijgen, omdat veel industriële processen niet op een efficiënte wijze op elektriciteit kunnen lopen. Hiervoor worden nog lage-emissie energiebronnen ontwikkeld, zoals waterstof. Om de industrie te bewegen sneller het gebruik van fossiele brandstoffen te reduceren, zijn meer investeringen, strengere wetgeving en meer beprijzing van CO₂-uitstoot nodig.

Wat is een energietransitie?

Een energietransitie is een transformatie van een energiesysteem op basis van fossiele energiebronnen naar een systeem op basis van schone, hernieuwbare energiebronnen. Het doel is om de uitstoot van broeikasgassen tegen 2050 tot 'net zero' (het Nederlandse netto-nul) te reduceren, in lijn met de doestellingen van het Klimaatakkoord van Parijs van 2015. Dat betekent dat de totale uitstoot van broeikasgassen gelijk is aan de uitstoot die uit de atmosfeer wordt verwijderd.

4 IEA, Renewables 2023

5 IEA 50, Electricity - Energy System

6 IEA, Renewables 2023

7 Electricity - Energy System - IEA

8 MicKinsey - Hydrogen for Net-Zero report 2021

9 Bijvoorbeeld vaten waar overbodige opgewekte energie door zonnepanelen voor enige tijd kan worden opgeslagen

10 IEA, Report on Batteries and Secure Energy Transitions, 2023

- **Transport** stoot wereldwijd 39% van CO₂-emissies uit. Deze sector zou tot 2030 jaarlijks zijn CO₂-uitstoot met 4% moeten verlagen om in 2050 op net zero uit te komen. Ook hier kan wetgeving rond luchtverontreiniging, beprijzing van CO₂-uitstoot en flinke investeringen de sector sneller richting emissieloos transport doen bewegen.
- **Gebouwen** stoten wereldwijd zo'n 15% van alle CO₂-uit. Om in 2050 op net zero uit te komen, zou deze sector jaarlijks 7% van de emissies moeten afhalen. En ook hier kan een combinatie van strengere wetgeving, beprijzing van CO₂-uitstoot en investeringen de sector in de goede richting bewegen.¹¹

“

De afgelopen jaren zijn de investeringen in duurzame energie en energie-efficiëntie toegenomen.

Fors meer investeringen nodig

De afgelopen jaren zijn de investeringen in duurzame energie en energie-efficiëntie toegenomen. Voor het eerst wordt er nu meer geïnvesteerd in hernieuwbare energie en het daarvoor benodigde netwerk en opslag dan in fossiele brandstoffen. China is de stuwende kracht hierachter, gevolgd door de EU en de VS. Samen zijn ze goed voor 60% van de totale investeringen in schone energie.

Vooraf de investeringen in zonne-energie zijn aanzienlijk: naar verwachting komen deze in 2024 uit op USD 500 miljard, meer dan 15% van alle investeringen in energie.¹²

En toch is dat niet voldoende om de klimaatdoelen van Parijs te halen. Om in 2030 het pad naar 'Parijs' te bewandelen is een verdubbeling van de investeringen in hernieuwbare energie nodig. Dat zou een stijging betekenen naar 2 biljoen dollar van de huidige USD 1 biljoen (in 2023).

Daarnaast vergt het energie-efficiënt maken van gebouwen, de industrie en de transportsector een verdrievoudiging van de investeringen, naar circa 1.9 biljoen miljard dollar. Geschat wordt dat ongeveer 70% van de financiering van deze transitie van de private sector zal moeten komen.¹³

¹¹ Alle investeringsprojecties: IEA, World Energy Investment 2024

¹² IAE, World Energy Investment 2024. Van Lanschot Kempen 2024

¹³ Alle investeringsprojecties: IEA, World Energy Investment 2024

De rol van beleggers

Zo komen wij bij de rol die beleggers in de transitie kunnen spelen. Institutioneel en privaat geld is noodzakelijk om de energietransitie te versnellen. Tegelijkertijd profiteren beleggers mogelijk ook van de kansen die dit met zich meebrengt. Hiervoor bieden zogenoemde impact- en transitiebeleggingen veelal de beste mogelijkheden (zie inzet).

Onder transitiebeleggen verstaan we beleggingen in bedrijven die de transitie richting een duurzaam bedrijfsmodel doormaken, zoals nutsbedrijven die van elektriciteitsopwekking van kolen naar windenergie gaan. Bij impactbeleggen hebben bedrijven de intentie om een meetbare positieve bijdrage te leveren aan de (energie)transitie. Dat zijn bijvoorbeeld producenten van hernieuwbare energie.

Om deze bijdrage te kunnen meten en daarover te kunnen rapporteren is het nuttig om concrete doelstellingen te formuleren en te bepalen op welke thema's de (beleggings-) focus zal liggen. Wil je als belegger bijvoorbeeld bijdragen aan meer elektrische voertuigen, het moderniseren van de energie-infrastructuur of het opschalen van hernieuwbare energiebronnen? Doelstellingen kunnen worden vastgelegd in zogenoemde KPI's, key performance indicatoren, waarmee impact meetbaar kan worden gemaakt.

Kansen in beursgenoteerde beleggingen

Bijdragen aan de energietransitie via beursgenoteerde beleggingen kan door te beleggen in bedrijven of fondsen die positieve impact willen maken of gedurende de belegging verbeteringen doorvoeren. Fondsmanagers kunnen bedrijven selecteren die het energiegebruik duurzamer maken, bijvoorbeeld producenten van (onderdelen voor) elektrische voertuigen, bouwers van duurzame gebouwen of ondernemingen die werken aan de elektrificatie van industriële processen die nu nog op fossiele brandstoffen lopen.

Denk ook aan bedrijven die positief bijdragen aan de opslag en de distributie van energie. Bijvoorbeeld, bedrijven die batterijopslagsystemen ontwikkelen, werken aan het stabiliseren van netwerken en helpen bij het doorvoeren van energie-efficiënt beleid. Ook 'pure players', zoals producenten van zonnepanelen, innovatieve zonnefolie of windmolens komen uiteraard in aanmerking.

Een voorbeeld van een KPI (een meetbaar doel) voor deze vorm van impactbeleggen, kan bijvoorbeeld de hoeveelheid geproduceerde hernieuwbare energie zijn. Of de gerealiseerde energiebesparing, het aantal ton vermeden CO₂-emissies of de hoeveelheid MWh aan geïnstalleerde hernieuwbare capaciteit.

Om bedrijven te bewegen op het goede pad te blijven of hun ambitie te verhogen is het belangrijk om het gesprek te blijven voeren: met engagement dringen fondsmanagers aan op bijvoorbeeld het aanscherpen van de CO₂-targets of het doorvoeren van verdere verduurzamingen.

...of in private beleggingen

In private beleggingen hebben beleggers vaak meer direct invloed op hoe hun geld wordt ingezet. Zo kunnen zij concrete positieve impact ten gunste van de energietransitie bereiken.

Vier beleggingscategorieën zijn hiervoor het meest geschikt: Vastgoed, Infrastructuur, Private Equity en Private Debt. In vastgoed kunnen beleggers bijvoorbeeld investeren in het energie-zuinig maken van gebouwen, de installatie van warmtepompen of systemen om het watergebruik te reduceren. Deze impact is ook te bereiken via beleggingen in Private Equity of Private Debt. Infrastructuur geeft weer mogelijkheden voor de aanleg van duurzame energie-installaties en energienetwerken.

Op de volgende pagina ziet u een overzicht van de private, dus niet-genoteerde beleggingsmogelijkheden, de mogelijke KPI's en de bijdrage aan de energietransitie die hiermee zou kunnen worden bereikt.

Verschil beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd

In niet-beursgenoteerd is de focus op bedrijven die vooral een positieve impact te hebben op de energietransitie. Bij beursgenoteerde bedrijven is de focus meer op bedrijven die met (een deel van de) activiteiten een bijdrage leveren aan de energietransitie.

Wilt u meer weten over hoe u als belegger kunt bijdragen aan de energietransitie en de kansen die dat biedt? Uw contactpersoon bij Van Lanschot Kempen vertelt u graag meer of brengt u in contact met onze duurzaamheidsspecialisten.

Pieter Heijboer
Head Investment
Strategy & Research

Danny Dekker
Lead Sustainability
Expert

Anna Ferschtman
Sustainability
writer

Belegingsmogelijkheden...

Infrastructuur

SDG's	Aspecten	KPI's
 7	Productie schone, hernieuwbare en betaalbare energiebronnen opschalen	# MWh geïnstalleerde hernieuwbare capaciteit
 9		
 13	Uitbreiden en moderniseren van de energie-infrastructuur	Hernieuwbare energie geproduceerd
		# ton CO ₂ vermeden

Vastgoed

SDG's	Aspecten	KPI's
 7	Gebouwen, Transport & Industrie CO ₂ -neutraal en energie-efficiënt maken	# ton CO ₂ e-reductie (operationele- en bouwphase)
 11		Hernieuwbare energie (onsite)
 13		Water reductie

Private Debt (Corporate + Infra)

SDG's	Aspecten	KPI's
 7	Productie schone, hernieuwbare en betaalbare energiebronnen opschalen	Hernieuwbare energie geproduceerd
 9		
 11	Gebouwen, Transport & Industrie CO ₂ -neutraal en energie-efficiënt maken	Verhoging % elektrische voertuigen
 12		# ton CO ₂ e verminderen/vermeden

Vastgoed

SDG's	Aspecten	KPI's
 7	Productie schone, hernieuwbare en betaalbare energiebronnen opschalen	Gebruik van elektrische voertuigen
 9		Afval reductie & recycling
 11	Gebouwen, Transport & Industrie CO ₂ -neutraal en energie-efficiënt maken	# ton CO ₂ e verminderen/vermeden
 13		

...door de energie waardeketen heen

Energie consumptie

- Elektrische voertuigen zoals auto's en brommers
- Netto-nul gebouwen, o.a. via warmtepompen
- Elektrische toepassing industriële processen

Energie opslag & distributie

- Elektriciteit netwerk en infrastructuur (zoals laadpalen)
- Batterijen
- Digitalisering/big data

Energie productie

- Zonne- en wind energie
- Biobrandstoffen
- Waterstof

Disclaimer

De informatie die is opgenomen in deze publicatie is uitsluitend bestemd voor algemene doeleinden. Deze publicatie is geen aanbod en u kunt aan deze publicatie geen rechten ontlenen. Bij de totstandkoming van deze publicatie hebben wij de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht bij de selectie van externe bronnen. Wij kunnen niet garanderen dat de informatie van deze bronnen die in deze publicatie is opgenomen juist en volledig is of in de toekomst zal blijven. Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid voor druk- en zetfouten. Wij zijn niet verplicht de informatie die we hebben opgenomen in deze publicatie te actualiseren of te wijzigen. Alle rechten ten aanzien van de inhoud van de publicatie worden voorbehouden, inclusief het recht van wijziging.

INVESTMENT MANAGEMENT

Beethovenstraat 300
1077 WZ Amsterdam
Postbus 75666
1070 AR Amsterdam

T +31 20 348 80 00
vanlanschotkempfen.com/en/sustainability

Overige informatie

Van Lanschot Kempfen NV is statutair gevestigd aan de Hooge Steenweg 29, 5211 JN 's-Hertogenbosch, KvK nr. 16038212 met btw-identificatienummer NL001145770B01, is als bank geregistreerd in het Wft-register en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank NV (DNB), Postbus 98, 1000 AB Amsterdam, en de Autoriteit Financiële Markten (AFM), Postbus 11723 1001 GS Amsterdam. Eventuele klachten kunt u richten aan Van Lanschot Kempfen NV of de afdeling Kwaliteit & Service van het hoofdkantoor, Postbus 1021, 5200 HC 's-Hertogenbosch.